

Vleermuizen en de grote bonte specht in en rond het plangebied van drie bebouwingslocaties te Rozenburg (ZH)

Vleermuizen en de grote bonte specht in en rond het plangebied van drie bebouwingslocaties te Rozenburg (ZH)

juli 2008

In opdracht van:
RBOI
Postbus 150
3000 AD Rotterdam

Adviesbureau Mertens B.V.
Bureau voor natuur, ruimtelijke
ordening en ecotoxicologie

Bezoekadres: Dr. Willem Dreeslaan 1 te Bennekom
Postadres: Postbus 367, 6700 AJ te Wageningen

T: 0317-428694
M: 06-29458456
E: mertens_frank@hotmail.com
I: www.adviesbureau-mertens.nl

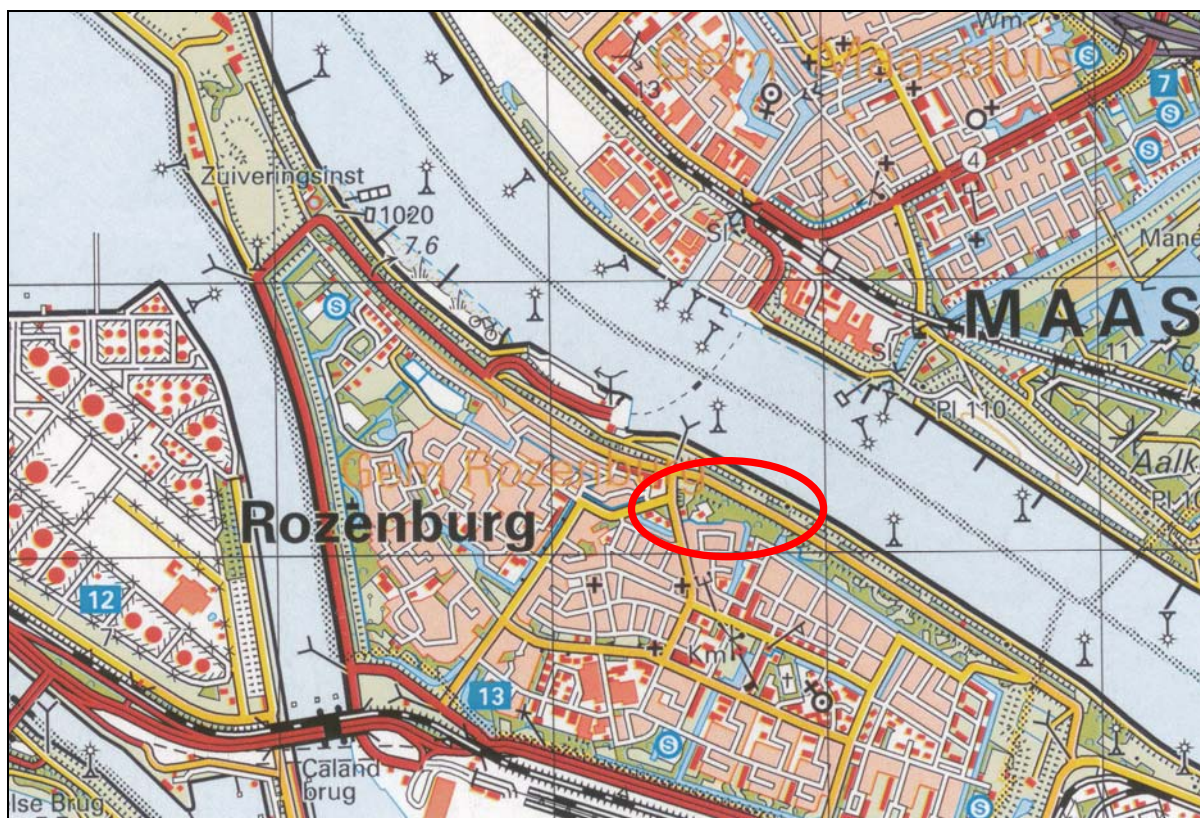
INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING	2
1.1 INLEIDING	2
1.2 HET GEBIED.....	2
1.3 OPBOUW RAPPORT	3
2. ECOLOGIE VLEERMUIZEN EN GROTE BONTE SPECHT	4
2.1 VLEERMUIZEN.....	4
2.2 GROTE BONTE SPECHT	4
3 METHODE	5
4 RESULTAAT	6
4.1 VLEERMUIZEN.....	6
4.2 GROTE BONTE SPECHT	7
5 CONCLUSIE	9

1 INLEIDING

1.1 Inleiding

In de hoek van de Koninginnelaan en Boulevard Rozenburg te Rozenburg (ZH) is het voornemen om op drie plaatsen woningbouw te realiseren. Deze verandering kan negatief zijn voor beschermde planten- en diersoorten. Op basis van beschikbare bronnen is ingeschat dat beschermde vleermuizen en de grote bonte specht voor kunnen komen in en direct rond het plangebied van de woningbouw. Op grond hiervan heeft RBOI te Rotterdam, die het bestemmingsplan opstelt, aan Adviesbureau Mertens te Wageningen verzocht om deze beschermde soorten in beeld te brengen. Voor RBOI is het dan mogelijk om met de beschermde soorten rekening te houden. In onderhavig rapport wordt verslag gedaan van een veldinventarisatie naar deze soort(groep)en.

Figuur 1. Globale ligging van het plangebied van de drie bebouwingslocaties te Rozenburg (ZH).

1.2 Het gebied

Het gebied waarin de woningbouw is beoogd bestaat uit bouselementen, tuin, wandelpaden en enkele watergangen. In figuur 2 wordt een foto-impressie gegeven van het plangebied.

Figuur 2. Foto-impressie van het plangebied en directe omgeving van de bebouwingslocaties te Rozenburg (ZH).

1.3 Opbouw rapport

Na een korte uitleg over vleermuizen en de grote bonte specht komen achtereenvolgens aan de orde:

- De onderzoeksmethode.
- Een beschrijving van de aanwezigheid van vleermuizen en de grote bonte specht.
- De conclusie over de betekenis van de het plangebied voor vleermuizen en de grote bonte specht.

In Bijlage 1 wordt een overzicht gegeven van de gehanteerde begrippen.

2. ECOLOGIE VLEERMUIZEN EN GROTE BONTE SPECHT

2.1 Vleermuizen

Vleermuizen zijn vliegende zoogdieren die zich voeden met insecten. Per nacht wordt een grote hoeveelheid voedsel gegeten. Vleermuizen zijn aangewezen op een grote diversiteit aan ecotypen, welke een groot en constant voedselaanbod opleveren.

Daarnaast zijn vleermuizen afhankelijk van landschapselementen. Door de landschapselementen (bomenlanen, huizenrijen, houtwallen e.d.) kunnen vleermuizen zich oriënteren door middel van het uitzenden van geluiden. Open landbouwgebieden zijn daarom bijvoorbeeld onaantrekkelijk voor vleermuizen.

Vleermuizen verblijven overdag, gedurende het zomerseizoen, in kleine ruimten als spouwmuur of gaten in bomen. Afhankelijk van de soort, bewonen vleermuizen bomen of gebouwen. Alleen de grootoorvleermuis maakt gebruik van zowel bomen als gebouwen. Vooral vrouwtjes zitten veel bij elkaar, in een kolonie. Hier worden de jongen in groot gebracht.

Als de schemering valt vliegen de vleermuizen uit en gaan via vaste routen, de vliegrouten, naar de foerageerplaatsen. Soms liggen foerageerplaatsen en kolonies wel meer dan 10 km uit elkaar. Op de foerageerplaatsen wordt gedurende de gehele nacht gefoerageerd. Bij het aanbreken van de dag vliegen de vleermuizen via de vliegrouten weer terug naar de kolonie.

Tegen de herfst breekt het paarseizoen aan. Vleermuizen leven dan solitair of in kleine groepjes. Enkele maanden later, als de winter aanbreekt, trekken de vleermuizen naar ruimten met een stabiel klimaat als (ijs)kelders, grotten en bunkers om daar door middel van de winterslaap de winter door te brengen.

De paring vindt in de herfst plaats, in tegenstelling tot de meeste andere zoogdieren. De jongen worden in het daarop volgende voorjaar geboren. De vleermuizen leven in de herfst nagenoeg niet meer in kolonies, maar solitair. Voor de paring worden paarplaatsen gebruikt die vaak afwijken van de kolonieplaatsen. Vaak worden in de herfst ook andere soorten en aantallen vleermuizen aangetroffen. Een voorbeeld hiervan is de ruige dwergvleermuis. Daarnaast worden in de herfst vaak andere foerageerplaatsen gebruikt. De vleermuizen zijn immers niet meer gebonden aan de kolonieplaats.

Vleermuizen gebruiken verblijfplaatsen eveneens in de winter, wanneer zij hun winterslaap houden. De plaatsen zijn donkere, koele ruimten met een constant microklimaat. Afhankelijk van de soort zijn dit gebouwen (bunkers, grotten e.d.) of bomen. Slechts zeer sporadisch komen de winterverblijfplaatsen overeen met de zomerverblijfplaatsen.

Doordat vleermuizen voor hun oriëntatie gebruik maken van echolocatie zijn vleermuizen gevoelig voor ingrepen in het landschap. Oriëntatie vindt plaats aan de hand van opgaande elementen als bijvoorbeeld bomenlanen en houtwallen. Verlies daarvan resulteert in verminderde oriëntatiemogelijkheden. Oriëntatie is noodzakelijk om van kolonieplaats naar foerageergebied te vliegen en om voedsel te vinden.

Bij de afweging van de effecten van ruimtelijke ingrepen in natuur en landschap spelen derhalve opgaande elementen een belangrijke rol. Vleermuizen worden meer en meer betrokken bij de besluitvorming rond ingrepen in het landelijk en stedelijk gebied. Dit is ook zeer noodzakelijk: de meeste soorten zijn bedreigd of ernstig bedreigd en alle soorten zijn nationaal en internationaal wettelijk beschermd via de Flora- en faunawet en de Habitatrichtlijn.

2.2 Grote bonte specht

De grote bonte specht is een spechtensoort die in bijna heel Nederland wordt aangetroffen waar enige oudere bomen of bos aanwezig is. Dit wordt veroorzaakt doordat de grote bonte specht hoog in de kruinen van bomen kan foerageren. Nesten van de grote bonte specht kunnen echter tot dicht boven de grond worden gevonden en worden soms meerdere jaren achtereenvolgend gebruikt.

3 METHODE

Ten behoeve van de inventarisatie van vleermuizen en de grote bonte specht is zijn drie inventarisatieronden uitgevoerd op 9 april, 7 en 20 juni 2008. Daarbij zijn de onderstaande methoden gebruikt.

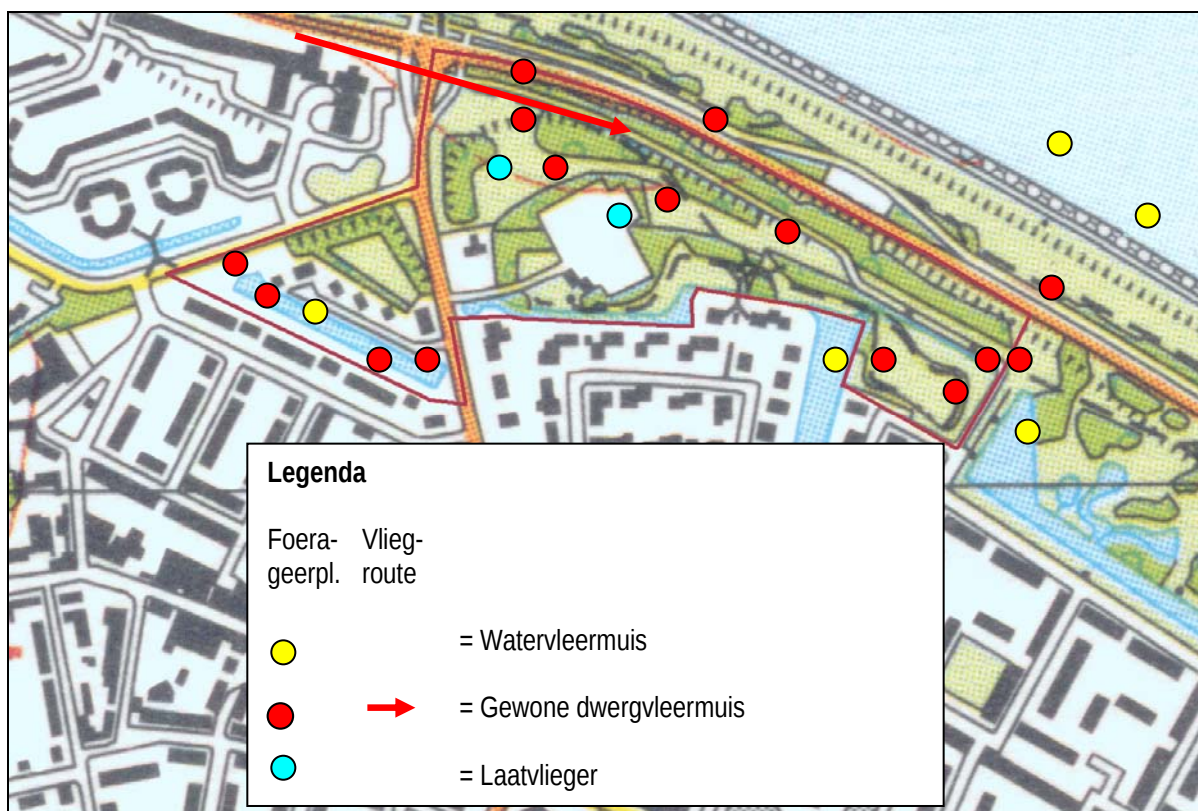
Vleermuizen zijn geïnventariseerd door middel van batdetector-onderzoek. Met de batdetector worden de, voor mensen onhoorbare, ultrasone geluiden van vleermuizen omgezet naar de voor het menselijk oor hoorbare geluiden. Soorten kunnen door de geluiden (frequentie, ritme en klank) en zichtbeelden worden onderscheiden. Door interpretatie hiervan kan tevens het gedrag afgeleid worden en kunnen onder andere foerageerplaatsen, vliegroutes en kolonies worden opgespoord. Daarnaast is gelet op zwermende dieren die een indicatie vormen voor een eventuele kolonieplaats.

Voorafgaand aan het inventariseren van vleermuizen is het gebied doorzocht op nesten van spechten. Daarnaast is geluisterd naar geluiden van spechten (roffelen, bedelende jongen) en sporen (nesten, resten van hakken). Er zijn meerdere methoden gebruikt omdat in geïsoleerde bosgebieden de spechten zich relatief stil kunnen gedragen. Er is niet begonnen met het inventariseren van de grote bonte specht voor begin april omdat de territoriumgrenzen nog aanzienlijk kunnen wijzigen voor eind maart.

4 RESULTAAT

4.1 Vleermuizen

In totaal zijn drie soorten vleermuizen vastgesteld in het zomerseizoen. Het betreft de gewone dwergvleermuis, watervleermuis en de laatvlieger. Voor alle drie deze soorten vormt het gebied foerageergebied. In figuur 3 worden de foerageerplaatsen weergegeven.

Figuur 3. Foerageerplaatsen van vleermuizen in en rond het plangebied waarin woningbouw is voorzien.

Alle grotere wateren in en rond het gebied vormen voor de watervleermuis foerageergebied. Verspreidt konden vier foeragerende dieren worden vastgesteld op vijf plaatsen. Kolonies zijn niet vastgesteld. Er is daarnaast geen gedrag vastgesteld (zwermgedrag) dat wijst op de aanwezigheid van kolonies. De kans op kolonies wordt ook klein geschat omdat gaten in bomen grotendeels ontbreken.

Gewone dwergvleermuis komt veruit het meest voor. Verspreidt over het plangebied en directe omgeving wordt de soort foeragerend vastgesteld. Een kleine vliegroute loopt het gebied in vanaf de westzijde (ca. 7 dieren). Omdat de gewone dwergvleermuis uitsluitend gebouwbewonend is kan het voorkomen van verblijfplaatsen (zoals kolonieplaatsen) worden uitgesloten omdat in het plangebied geen gebouwen voorkomen.

Voor laatvlieger geldt dat er één foeragerend dier is aangetroffen op twee plaatsen (twee foerageerplaatsen). Omdat de laatvlieger uitsluitend gebouwbewonend is kan het voorkomen van verblijfplaatsen (zoals kolonieplaatsen) worden uitgesloten omdat in het plangebied geen gebouwen voorkomen.

Alle vleermuizen zijn zwaar beschermd onder de Flora- en faunawet, doch geen van de aangetroffen soorten is bedreigd volgens de Rode lijst.

4.2 Grote bonte specht

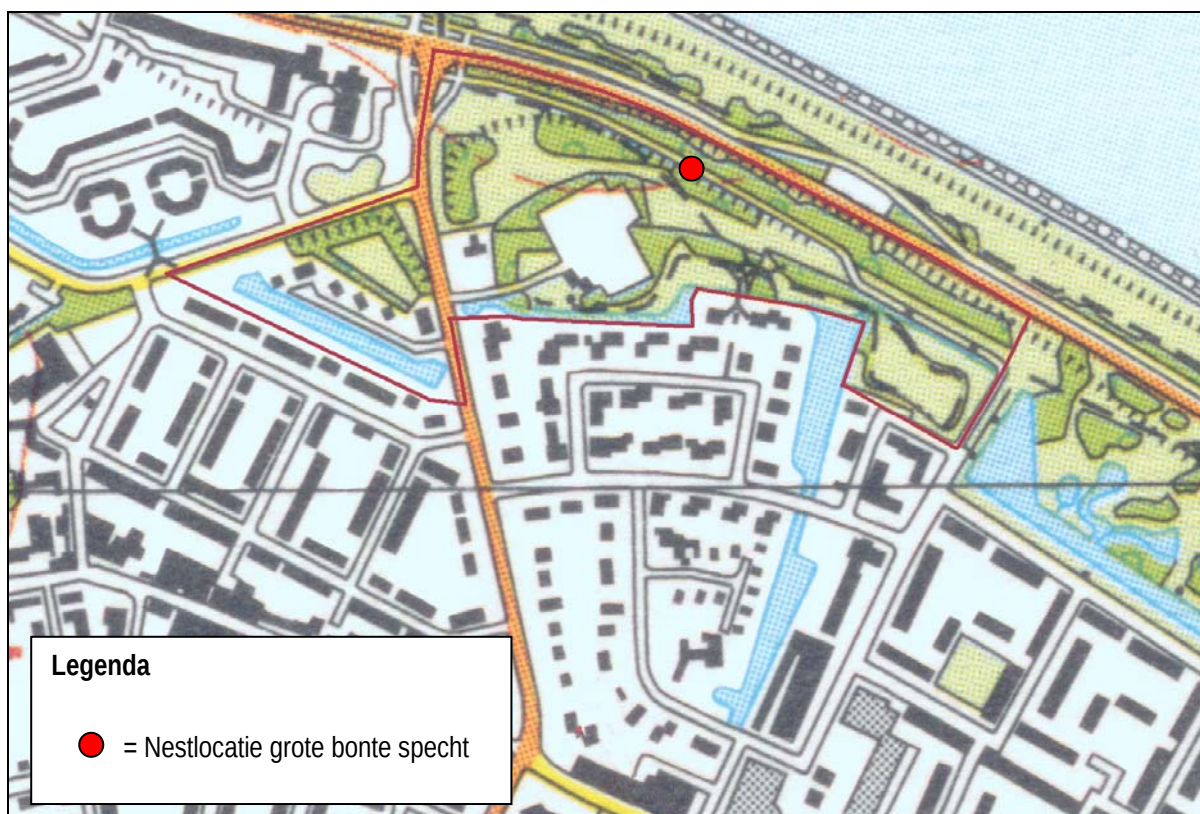
In een wilg is één nest van de grote bonte specht aangetroffen. Het nest zat op ca. 4 meter hoogte in een wilg langs een fietspad. In figuur 4 wordt een beeld gegeven van de nestlocatie en in figuur 5 wordt de ligging van de nestlocatie weergegeven.

In het vroege voorjaar werd naast dit territorium nog één grote bonte specht vastgesteld. Deze specht werd echter later niet meer vastgesteld, zodat er vanuit moet worden gegaan dat deze specht geen territorium / nest had.

In het gehele onderzoeksgebied zijn grote bonte spechten vastgesteld. De dieren foerageren daar en hebben daar een territorium.

Figuur 4. Beeld van de nestlocatie van grote bonte specht in en rond het plangebied van drie bebouwingslocaties te Rozenburg (ZH).

Figuur 5. nestlocatie grote bonte specht.

5 CONCLUSIE

Het onderzochte gebied van de drie bebouwingslocaties te Rozenburg (ZH) is belangrijk foerageergebied voor vleermuizen.

Binnen het onderzochte gebied leeft tevens de grote bonte specht. Deze specht heeft in het gebied een nestplaats en foerageert in het gebied. In het gebied bevindt zich tevens het territorium.

BIJLAGE 1, BEGRIPPEN

Foerageergebied	Gebied dat regelmatig wordt bezocht door vleermuizen om in te foerageren en dat meerdere jachtplaatsen kent die langere tijd worden gebruikt.
Foerageerplaats	Plek waar wordt gejaagd door vleermuizen. De plek kan in de directe omgeving van de kolonieplaats liggen maar ook kilometers verderop.
Kolonie	Groep vleermuizen (kleine groep mannetjes of meestal grotere groep vrouwtjes, soms gemengd (soorten, geslacht)) die in het voorjaar tot de herfst bijeen blijven. De groep kan zich vestigen in gebouwen (in spouwmuren of onder daklijsten e.d.) of bomen (spechtengaten, scheuren). Een groep vrouwelijke vleermuizen wordt ook wel aangeduid als een kraamkolonie. In zo'n groep worden jongen geboren en grootgebracht. Een kolonie maakt vaak gebruik van meerdere verblijfplaatsen die soms gelijktijdig worden gebruikt.
Overwinteringverblijf	Ruimte waarin vleermuizen overwinteren. Deze ruimte is doorgaans donker, heeft een hoge luchtvochtigheid en temperatuurwisselingen zijn nihil.
Paarplaats	Territorium van territoriale mannetjes. Voor de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis is dit doorgaans te vinden in boomholten. Voor de laatvlieger en de dwergvleermuis is dit te vinden in gebouwen. Voor de watervleermuis is dit te vinden in bomen en later, tegen de winter, zijn ze te vinden in overwinteringverblijven. Het mannetje vormt een harem met meerdere vrouwtjes. De paartijd valt in de herfst. De hier geschetste situatie van de paring wordt in dit voorstel omschreven als "herfst situatie".
Vliegroute	Route die door vliegende vleermuizen elke avond wordt gebruikt om van de kolonieplaats naar foerageergebied te vliegen. Vrouwtjes met jongen keren soms midden in de nacht terug om de jongen te zogen en gebruiken dan de route. Vliegroutes liggen over het algemeen langs lijnvormige (landschaps)elementen als bomenlanen, huizenrijen e.d. De functies zijn beschutting bij winderig en koud weer, oriëntatie in verband met de echolokatie-geluiden en het vinden van voedsel.
Vorbijvliegend	Vleermuizen die voorbijvliegen, niet via een vaste route. Het betreft meestal zwervers of trekkers.
Zwermen	Direct na het uitvliegen, naar vooral voor het invliegen bij een kolonie zwermt een deel van de kolonie rond de kolonieplaats. Zwermgedrag is derhalve een indicatie voor een eventuele kolonieplaats.

BIJLAGE 2, LIGGING VAN DE DRIE PLANGEBIEDEN

